

Gildebrief

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

28e jaargang no. 2 juni 2009

COLOFON

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.200 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur. De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel van het blad. Het bestuur is verantwoordelijk voor zaken die duidelijk een verenigingskarakter hebben.

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn verkrijgbaar bij de penningmeester.

Bestuur van het GVM

Voorzitter: T.V. (Theun) Vellinga,
Venkel 21, 8252 CH Dronten, tel. 0321-317465
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl
PR, Documentatiebeheer.

Secretaris: M.J. (Joke) Klinkspoor,
Zandkreek 26, 8032 JH Zwolle, tel. 038-4545998
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester: A. (Andrien) Muijsers,
Goeman Borgesiusstraat 42, 8331 KA Steenwijk,
tel. 0521-517020
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator: Ingrid Friesema
Rhodosdreef 86, 3562 TH, Utrecht, tel. 030-2619928
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl
Contacten met afdelingen, regiocoördinator en bliksemafleidergroep

Opleidingscoördinator: J.H.A. (Jan) Jansen,
Oldenzaalseweg 221, 7523 AC Enschede, tel. 053-4342735
opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl
Coördinatie opleidingen, werkgroep opleiding watermolenaar en lesstofcommissie.

Biotoopaangelegenheden: J.G.C. (Joyce) Beneker,
Pr. Bernhardslaan 348, 2033 SC Haarlem, tel. 023-5634193
biotoop@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie en website

Fr. (Frans) Tullemans,
Vasco da Gamastraat 4, 5665 GL Geldrop,
tel. 040-2863023
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl
webmaster@vrijwilligemolenaars.nl

Coördinator Examen en Arbo

P.J.M. (John) Houben,
Korhoenderveld 89, 5431 HC Cuyk, tel. 0485-320994

Gildeverzekeringen

Rekeningnummer G.V.M. t.b.v. Gilde verzekeringen
Postbank (giro) 3503794 t.n.v. Gilde verzekeringen te Steenwijk

Rekeningnummer

Rekeningnummer GVM t.b.v. contributie
Postbank (giro) 2144780 ten name van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Steenwijk

Bliksemafleidercontrole

Coördinator L.J. (Leo) Tiggelman,
Livius 7, 3962 KD Wijk bij Duurstede, tel. 06-22004848, b.g.g.
0343-575684
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen

H.P.A. (Hub) van Erve,
Hoefense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt Molenbiotoop

De Hollandsche Molen (emailadres DHM@molens.nl),
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam, tel. 020-6238703,
fax 020-6383319

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Honderdjarige molenaar

4

Rondom molens

8

Molenaar met hartstocht

12

Opleiding

20

In dit nummer:

De Kam, redactie, monumentenbesluit	3
Honderd jaar molenaar	4
B. van de Voort, "Ach joh..."	7
Rondom molens (5)	8
Molenaar met hartstocht en idealen	12
Bestuursbezoek Noord-Brabant	14
Puntkomma, ANBI	16
Andere interesses	17
Voorkomen is beter (2)	18
Opleiding (9) nieuwe exameneisen vastgesteld	20
Examen in Kalkar	22
Boekenmolen	23
Verenigingsnieuws en regio berichten	24
Meestermolenaar	27

Foto voorzijde: Op 8 mei 2009 werd de gerestaureerde, gekoppelde wind- en watermolen De Kijsdonkse Molen weer in gebruik genomen (foto: Huub van Est).

Redactie Gildebrief

Samenstelling

H.P. (Huub) van Est, (eind)redacteur
Zenegroen 302, 8935 KP Leeuwarden
058 2890704, redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Jo Meessen
H.B. (Hein) Steinz
Jan Jansen, bestuur GVM
A. (Alice) de Wit, schrijft en regisseert Rondom Molens

Vormgeving en druk

Drukkerij de Bunschoter, 033-2997999

Kopij en mededelingen

Kopij voor het **septembernummer** van 2009 moet in het bezit zijn van de redactie **voor 10 augustus 2009**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie. Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl. Overzicht van stukken, zo goed mogelijk in volgorde aangegeven. Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Reclame

op de tankwagen een groot schild met de vermelding van Molen Massier. Wat een geweldige reclame. Dat zou meer mogen gebeuren.

Vaak zie je reclameborden langs wegen van veel vluchtiger aard of die telkens veranderen van inhoud. De geschreven tekst van zo'n schild op de achterzijde blijf goed hangen merk je dan. Zo is het ook hopelijk ook met de Gildebrief. Schriftelijke communicatie blijft noodzakelijk ook al hebben we met internet vaak waardevolle en uitstekende aanvullende informatiebronnen.

Dus blijf schrijven en laat de redactie weten als u iets bijzonders is opgevallen of iets bijzonders hebt gehoord. Wat u opvalt kan ook voor anderen interessant zijn.

De redactie

Molen tot monument verklaard

In het boek "Verdwenen en bestaande windmolens te Rotterdam" uit 1943 van de hand van J. Verheul Dzn, vind je aan het slot de vermelding van het eerste Besluit waarmee molens tot monument worden verklaard.

In de laatste dagen van september 1942 werd in het Verordeningenblad een besluit opgenomen van de Secretarissen~generaal van het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Kultuurbescherming, van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Landbouw en Visserij betreffende de slooping of verandering van molens.

Hierin wordt het volgende bepaald:

Het is verboden zonder schriftelijke vergunning van den Secretaris~generaal van het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Kultuurbescherming of in strijd met de aan zoodanige vergunning verbonden voorwaarden een wind~ of watermolen, welke niet geheel of grotendeels van metaal is vervaardigd, geheel of gedeeltelijk te sloopen, voor het gebruik als wind~ of watermolen ongeschikt te maken of in te richten voor andere doeleinden dan waartoe hij normaal is bestemd.

De vergunning wordt slechts verleend in overeenstemming met beide andere genoemde Secretarissen~generaal.

Prompt worden burgemeesters om een inventarisatie in hun gemeenten gevraagd.

Huub van Est

De Kam

Er is een belangrijke mijlpaal bereikt: de nieuwe exameneisen zijn goedgekeurd door het bestuur van De Hollandsche Molen. Een werkgroep van het Gilde en de Hollandsche Molen hebben samen ruim een halfjaar gewerkt aan de nieuwe eisen. Door verschillende leden in het land is meegedacht bij de formulering. Ik wil vanaf deze plaats de leden van werkgroep en de meelezers en –denkers hartelijk danken voor hun inzet.

Tja eisen, wat zijn nu eisen? Het is een formeel stuk gereedschap bij de opleiding. Maar het is meer ! In één van de vorige Gildebrieven schreef ik al dat het ook een beschrijving is van goed en veilig molenaarschap. Het bestuur gaat op advies van een aantal leden een vertrouwenspersoon aanstellen. Veiligheid gaat dan verder dan ARBO zaken, het is ook je veilig en vertrouwd voelen in een vereniging van vakgenoten en vrienden.

Een onderwerp dat niet uitgebreid in de eisen is verwerkt, maar waar iedere molenaar wel mee te maken heeft is de geschiedenis van zijn of haar eigen molen. Een molen is naast onze hobby, ons speelgoed ook geschiedenis. Vaak van eeuwen. Als molenaars kunnen we de geschiedenis vertellen, laten zien en onderhouden. Dat vereist wel kennis en inzicht. Ik ben blij de RACM (binnenkort Rijksdienst Cultureel Erfgoed) actief mee wil denken in de herziening van de opleiding om ook molenaars daarin te scholen.

Tenslotte: er zijn weer een aantal molenaars die een lintje hebben gekregen. Ook vanaf deze plaats van harte gelukgewenst!

Theun Vellinga, voorzitter

Piet Luteijn, de molenaar van Sasput

Wie nu naar Sasput gaat ziet van verre niet één, maar wel vijf molens staan. Maar dan turbine molens van tachtig meter hoog, met wieken 115 meter. Zij domineren het Zeeuws Vlaamse landschap, dat vlakke wijde polderland met zijn lage horizon. Het is vooral hun formáát dat zo in disharmonie is met de omgeving.

Molenaarsgeslacht

Een bezoek bij Piet Luteijn is altijd even gezellig. Meteen zet hij je een kopje koffie met een zelf gebakken plakje cake voor en vóór je het weet ben je in een levendig gesprek met hem verwickeld. Want je hebt met hem absoluut niet het gevoel het met een honderdjarige van doen te hebben. Dat betekent dus een man die nog weet, dat er in Sasput elektriciteit werd aangelegd. Hij was trouwens maar al blij dat zij toen eindelijk van het gedoe met peterolie verlost waren. Maar ook van de eerste mens op de maan weet hij en van computers, internet, mobieltjes etc. En dat alles in één mensenleven.

Op 21 maart 1909 werd Piet geboren als telg van het derde geslacht van molenaars te Sasput die op de Zeeuwse houten achtkant "De Molen Windlust" hun kost verdienen. Na de lagere school ging hij werken bij zijn vader Anthonie om het molenaarsvak te leren. Dat gebeurde toen gewoon in de praktijk, er kwam geen boek aan te pas. En al gauw waren zij goed ingespeeld koppel. Toen kwamen de crisisjaren maar wat voor crisis ook, er moet altijd gegéten worden! Veel gezinnen van dagloners hadden het in die tijd erg moeilijk en als ze daardoor het maalloon aan de molenaar echt niet konden betalen, dan werd dit nog wel eens gehalveerd, opdat zij zo nog 'n beetje konden rondkomen.

Triemkar

Je kan wel zeggen dat het molenaarsvak vóór de oorlog nog vrij primitief uitgeoefend werd. Zo werd het meel rond gebracht met een zogenaamde triemkar, dat is een paardenwagen met twee wielen. Dit omdat het met een

kar met vier wielen heel moeilijk rijden is op de slechte wegen van toen, wel zat er een losse huif op. Zo ging je dan de polder door met je paard en wagen gevuld met zakken meel. Vroeger werd er met een inhoudsmaat gemeten (een mud is 100 liter en een mud meel is 75 kg). Van de ARBO-wet had men nog nooit gehoord!

In de winter als het flink vroom met zo'n scherpe noordoostenwind dan was je binnen de kortste tijd op die kar helemaal stijf van de kou, maar Piet had daar iets op gevonden. Heel simpel, hij ging dan hele stukken er naast rennen. En wat denk je van de herfst wanneer je naar de knechten van de boeren moest, die niet zo florissant in een klein huisje aan een modderpad woonden. Dan ging op je klompen door de slik glijdend en soppend naar zo'n huisje toe. Waar de vrouw je dan zei, het meel maar op de zolder te zetten. Dan gingen de klompen uit en moest je op je sokken de ladder op. Maar als je pech had en het zoldergat te klein was dan moest je weer terug om de zak nu in de lengte op je schouders te nemen.

Het weer

Piet's vader Toon had een stukje hout aan een touwtje bij het raam hangen dat, als het 's nachts ging waaien, op het raam tikte. Je wist dan dat je kon gaan malen, een verademing vooral na een aantal windstille dagen. De molenaars hadden toen nauwelijks notie van isobaren, hecto-pascal of cumulonimbus. Het weer leerde je aan de meelbak, daar voel je iedere verandering. De tekens zoals het kraken van de molen, het zoeken van de wind en - wat doen de hoge en lage wolken en wat

voor kleur hebben zij - spraken voor zich.. Er waren toen tenslotte nog geen satellieten die signaleerden waar er zich op de oceaan drukgebieden bevonden. Dat is nu wel anders bij ons als wij op de zaterdagmiddag veel al "voor de Prins" draaien. Wanneer de molen dan een stukje onder de wind staat omdat je met een rondleiding bezig bent maakt het niet zo veel uit. Scherpen kon Piet niet zo goed als zijn vader die er een specialist in was. We weten allemaal hoe belangrijk dat is ! Het gebeurde bij de Luteijn's nog wel eens dat, als ze de zaterdag draaiden en avond wilden gaan houden, vader Toon zei: "Piet zullen we de stenen nog even open leggen?" Dat betekende dat Piet zijn vrije avond een stuk korter werd. Op zondag werd er dan gescherpt om op maandag meteen aan de gang te kunnen gaan.

Oorlog

Maar al dat werk weerhield hem er niet van, verkering met Susanne Lijbaart te krijgen met wie hij in 1938 trouwde. Ook nam hij toen het bedrijf (de molen) van zijn vader over die het daardoor wat rustiger aan kon gaan doen. Het echtpaar kreeg twee kinderen een

dochter en een zoon. Met de mobilisatie werd Piet opgeroepen om het land te verdedigen. Hij werd gelegerd aan de Zuid Willemsvaart bij het plaatsje Den Dungen. Het verzet heeft maar enkele dagen geduurd en hij was daarna weer wonderwel snel thuis.

De hele oorlog hebben ze flink gedraaid met de molen. Je moest toen trouwens wel inventief zijn omdat er heel wat clandestien gemalen werd. Iedereen moest toch eten! Wel moest je de controleurs een beetje bespelen, maar dat kun je wel aan Piet over laten. Zo moest hij eens verschijnen voor de tuchtrechter in Goes omdat er een partij graan zonder herkomst op de molen bleek te zijn. Met veel omhaal en toneelspel wist hij de boete toch maar van fl.100,- terug naar veertig gulden te brengen

Tijdens de bevrijding van Zeeuws Vlaanderen in oktober '44 is de molen echter flink beschoten door geallieerde vliegtuigen vanwege verkeerd doorgegeven informatie. "De Windlust" was toen niet meer te gebruiken maar Piet had er al spoedig een elektromotor in geïnstalleerd zodat hij weer volop in bedrijf was. Maar echt ideaal was dit niet en weldra werden er plannen gemaakt voor een elektrische maalderij. Ook over Sasput waaide immers de wederopbouwgeest alles moest vernieuwd worden en modern zijn. Er werd een nieuwe loods gebouwd waarin twee koppelen stenen uit de molen, een pletter en een graanmixer geplaatst werden. Zo heeft Piet die naoorlogse jaren, eerst met een knecht en

Piet Luteijn 98 jaar (uit Molenland Vlaanderen)

later met zoon Tonnie, altijd werk gehad. Hun molen werd helaas in 1959 afgebroken.

Het bloed kruipt

Toen Piet in 1979 zéventig werd zijn ze er helemaal gestopt, mede omdat de vooruitzichten voor Tonnie niet gunstig waren. De kleine maalderijen konden de concurrentie tegen de grote jongens niet meer aan. Tonnie vond een nieuwe baan in de graanhandel.

Ook Piet's dochter Bep bleek het molenaarsbloed in de genen te hebben. In haar woonplaats Benthuisen vocht zij als bestuurslid, om korenmolen "de Haas" daar weer draaiend te krijgen, hetgeen in 1985 gebeurde. "De Haas" is momenteel weer volop in bedrijf. Na zijn loopbaan als molenaar maakte Piet nog menig vrijwillige molenaar wegwijs op onze molens in Zeeuws Vlaanderen. Zeker in de jaren tachtig was kennis van beroepsmolenaars voor hen heel belangrijk, het Gilde stond toen namelijk nog in zijn kinderschoenen.

Tot op de dag van vandaag klimt Piet nog de molentrappen op om een kijkje te nemen en ons zo nu en dan zelfs advies te geven en natuurlijk ook gezellige verhalen te vertellen. Wie zou niet willen om zó honderd te worden? Maar ik weet zijn geheim:

1e: het zo vaak trap op en trap af rennen, geeft je een goede conditie

2e: elke dag een borrel is goed voor een positieve kijk op het leven, bovendien blijft je bloed er dun van.

Dus molenaars, jullie wéten wat je moet doen!

Tekst en foto's: Ton Koops, vrijwillige molenaar van stellingmolen "de Witte Juffer" te IJzendijke

De molen in 1959 bij de sloop (M. van Hoogstaten)

Met de ogen dicht hoor je de stem van Andreas de Vos. Zoals je de stem van sommige schrijvers herkent op radio of TV. Elf jaar maakte hij deel uit van het Gildebestuur. Het is niet alleen de stem die er toe doet, maar ook de toon. Enkele waarnemingen en opmerkingen van deze en gene.

"Sommige mensen schrokken wel eens van zijn directe manier als hij zijn mond open deed en zijn mening gaf". Dat waren de woorden van de voorzitter op de jaarvergadering. Hij voegde er onmiddellijk aan toe: "maar je wist altijd wel precies wat je aan hem had". Door zijn toon wist hij ook altijd "een goede sfeer te scheppen".

Hij was technisch goed onderlegd en had een goed overzicht. En dan is het prettig om samen in een bestuur te zitten.

Soms werd hij wel eens verrast door een onderwerp, maar desondanks kon hij to the point reageren. Zijn nuchterheid en zijn kracht te kunnen putten uit ruime ervaring droegen daartoe beslist bij. Je kon hem niet snel betrappen op sterk wisselende emoties, zijn oogjes bleven glimmen. Hij woog, overwoog en handelde beslist, kordaat; gebruikte duidelijke taal en meestal met een ondertoon waardoor je het idee zou kunnen

krijgen niet om zijn mening heen te kunnen. Niet de toon van dwingend zijn mening op te leggen, nee hij gaf je ook de ruimte door meestal te eindigen met: "Of niet dan?"

Bij het nakletsen van een bezoek aan Noord Holland in "zijn" Sluismolen kregen we te horen "schoenen uit graag, als je last van kouwe voeten krijgt doe je maar een paar pantoffels aan." Hij heeft een weeshuis aan pantoffels. Om zo het pico-bello op historische verantwoorde wijze het door hemzelf opgeknapte interieur in stand te houden.

Het stukje dat hij in 2007 schreef in de Molenpost past daar wonderwel bij. Het molenerf moest ingezaaid worden. Er zat veel rommel in de grond. Dat betekende handmatig spitten. Daar had hij ook het geduld voor. En ook een moestuintje kwam er. Jaartje spitten leverde 3 kubieke meter puin op. Overblijfselen van 400 jaar geschiedenis rond de Sluismolen.

Het bleef bij een steek diep. Diep genoeg vond hij. "Twee steken diep zou helemaal op zelfkastijding hebben geleken".

Arbo

Parachutespringen, bungeejumpen, wildwaterkanoën, autoracen en oorlogvoeren, ze hebben allemaal 2 dingen met molens gemeen: ze kosten geld en zijn niet erg arbovriendelijk. Met name de laatste van het rijtje kan gezien worden als het gefinancierd afslachten van elkaar (wat reden te meer is om er per direct mee te stoppen, maar dat valt buiten het bereik van dit verder fantastische blad).

Tevens is er één groot verschil tussen voornoemde bezigheden en molens: voor molens heeft men steeds minder geld over (zie subsidiebezuinigingen e.d.) en voor de rest steeds meer. Mensen betalen vele euro's om aan een overmaatse zakdoek van duizelingwekkende hoogten te springen en de miljarden die jaarlijks naar defensie gaan staan in schril contrast met het gesteggel over een miljoentje voor cultuurbewoud.

Toch zou dit verschil dé oplossing voor het molenbehoud kunnen zijn. Als mensen grof geld willen betalen voor iets gevaarlijks, waarom verwijzen we de RI&E-map dan niet naar de prullenbak, verwijderen we afzetkettinkjes en bordjes 'verboden toegang' en stoppen we met teren van de stelling? Hoe minder arbo-vriendelijk, hoe beter. Zet vervolgens een bord langs de weg met daarop de tekst "molen te bezoeken! Alleen voor echte thrill-seekers en durfals". Hang in plaats van de blauwe een zwarte wimpel met doodskop op. Stel een minimumleeftijd en maximumgewicht in voor het bezoek en vraag tien tot vijftig euro entree, afhankelijk van de hoogte van de stelling, staat van de vloeren en draaisnelheid. Als mensen de kap in willen kost dat tien euro extra. Voor olie- en zaagmolens kan helemaal een fortuin aan entree gevraagd worden.

Het enige wat geregeld moet worden is een verzekeringsmaatschappij die de ongelukken wil dekken, maar als dat lukt hebben we zoveel inkomsten van de adrenalinedorstige bezoekers dat het onderhoud met gemak te betalen is. Bovendien is er dan ook minder onderhoud nodig, want van onderhoud wordt een molen minder gevaarlijk en dat is nou net niet de bedoeling.

Mocht deze methode niet het gewenste effect hebben, dan kunnen we altijd nog aankloppen bij defensie. Met een beetje creatief boekhouden zal die 200.000 euro voor de restauratie van De Hoop in Nergenshuizen niet opvallen tussen de miljarden die uitgegeven worden aan soldaten en ander oorlogstuig.

Borgmolen en Haensmolen, 'pronkjes' op eiland De Burd

Een verhaal van vrijwillige molenaar Rien van
Schaijck van Stichting Poldermolens De Lege Midden

Dit keer gaat onze reis naar Friesland. Op het snijpunt van Leeuwarden en Heerenveen, Sneek en Drachten ligt het plaatsje Grou aan het Pikmeer. Buiten het seizoen is het er nog rustig. We hebben een afspraak met vrijwillig molenaar en bestuurder van de stichting Rien van Schaijck, die de afgelopen 23 jaar heel veel voor molens in Nederland heeft gedaan. Maar vooral in Friesland op het eiland De Burd is veel werk verzet.

*Molenzellen hangen netjes
opgerold te wachten,
totdat ze nodig zijn.*

Tekst: Alice de Wit

Fotografie: Margreet van Beusekom

We worden uitgenodigd om mee te rijden naar dit eiland dat ten oosten van Grou ligt en grenst aan het Prinses Margriet kanaal. 'Voordat het PMkanaal was gegraven, was Burd een schiereiland,' vertelt Rien terwijl hij zijn auto de pont oprijdt. Dit kanaal is de slagader voor het noorden! Als het even meezit krijgt hijzelf een werkschuit, waarmee hij over kan varen en spullen naar het eiland kan vervoeren.

Wonderschoon eiland

We rijden het eiland op. Dit veenweidegebied staat op dit moment in mei vol met boterbloemen. Paarden lopen en liggen in het gras. Weidevogels roepen. Het slotenpatroon van dit eiland bestaat al sinds de 15de eeuw. Een groot deel van de grond is in bezit van Vereniging Het Friese Landschap, dat agrarisch beheer toestaat dat gericht is op weidevogels. Het is eiland is zo'n 360 hectare groot en er wonen permanent 25 mensen.

'Kijk, daar staat ons 'pronkje'!' Ons doel is Monniksmolen De Borgmolen gebouwd in 1895, een rietgedekt achtkant, dat volledig gerestaureerd is. De belt van deze vijzelmolens bestaat nog uit aarde, maar zal binnenkort ingezaaid worden. Allereerst hijst Rien de Friese vlag aan de vlaggenmast bij het elektrische gemaal, dat naast de molen staat. Dan volgt een gesprek.

Achtergrond van de molenaar

Rien komt oorspronkelijk uit De Randstad. Uit een molengebied bij uitstek namelijk Leiden & omstreken. In 1986 vroeg de gemeente Leiden hem in een commissie te komen, die heette Polderpark Cronesteyn. Het was de bedoeling om dit natuurgebied te ontwikkelen. Op dat terrein stond het fundament van de Knottermolen. Rien ging op zoek naar de geschiedenis en belandde daarvoor in het archief van het Hoogheemraadschap van Leiden. Een archivaris daar was vrijwillig molenaar en zo is Rien bij de Rijnlandse Molenstichting terecht

gekomen en heeft hij zich aangesloten bij het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Hij heeft veel geleerd van molenaar Jaap Slingerland uit Aarlanderveen, die hem de kneepjes van het vak heeft geleerd.

'Ga eens naar Friesland toe, daar valt nog genoeg voor je te doen'

In 1987 ging hij samen met de voorzitter van de Rijnlandse Molenstichting Thomassen de Zelden van Passe draaien, een poldermolen bij Zoeterwoude-dorp. Hij woonde twee jaar in de molen en in het huisje wat ernaast stond.

Toen de naastgelegen snelweg verdubbeld zou gaan worden, werd het voor Rien tijd om weg te gaan. Hij heeft vervolgens anderhalf jaar op de Rodenburgermolen, in Leiden gewoond, een ronde stenen grondzeiler. Hij draaide er mee en heeft veel onderhoudswerkzaamheden verricht. Thomassen gaf hem een welgemeen advies, dat zijn leven drastisch zou veranderen: 'Ga eens naar Friesland toe, daar valt nog genoeg voor je te doen.'

Friesland krijgt een nieuwe molenstichting. Dat idee sprak Rien wel aan en zo heeft hij contact gelegd met de Friezen. Hij herinnert het zich nog goed, op 1 februari 1991 nam hij contact op met de gemeente Boarnsterhim en kreeg hij de molens te zien. Dat was wel even schrikken. 'Je moet niet vragen wat ik aantrof, allemaal ruïnes!' Hij besloot om zich als vrijwillig molenaar in te gaan zetten voor deze molens. In het begin kon hij er maar

Rien van Schaijk poseert voor het Pikmeer met op de achtergrond het plaatsje Grou

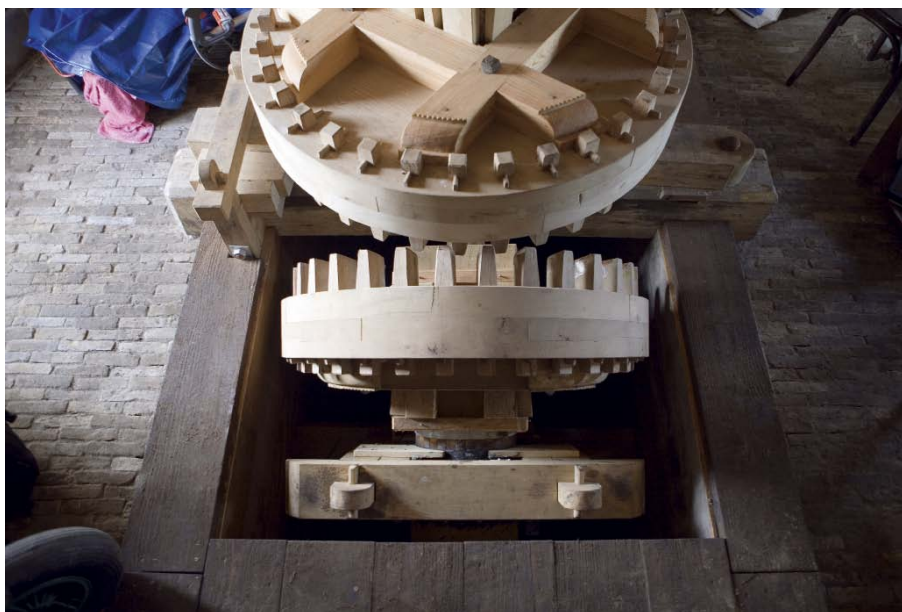

Gezicht op de Borgmolen

met ééntje draaien. De Friezen keken met enige argwaan naar deze westerling. Het heeft wel wat jaren gekost, voordat ze in de gaten kregen wat voor molenmecenas ze in huis hadden gehaald. Zijn vader adviseerde hem om een stichting op te richten, zodat hij veel meer voor elkaar zou kunnen krijgen. Dat is op 5 april 1995 dan ook gebeurd, toen is Stichting Poldermolens De Lege Midden opgericht. Samen met iemand van het eiland De Burd. Rien werd voorzitter. Hij heeft vervolgens de toestand van de 5 molens in kaart gebracht en mogelijkheden onderzocht

voor financiële middelen. 'De afgelopen 15 jaar hebben we enorm veel aan de gemeenteraden gehad van de gemeente Boarnsterhim en Smallingerland. Ze waren steeds unaniem in hun positieve beslissingen. Een voorzitter van de PvdA fractie van Boarnsterhim was zelf molenaar geweest, dat werkt wel. Vanaf 1998 tot en met 2008 is de heer Lyklema voorzitter van de stichting geweest. Rien werd secretaris. 'Hij heeft het die 10 jaar heel goed gedaan. We hebben prettig samengewerkt.' In die tijd werd de stichting uitgebreid tot 5 mensen.

Op de begane grond kun je de spiksplinternieuwe onderbonkelaar en vijzelwiel zien

Aan de slag

In 1999 zijn ze begonnen met de voorbereiding van de eerste molen de Polslootpoldermolen van Akkrum. Een spinnekopmolen met vijzel, die in 2003 verplaatst is naar De Nieuwe Schouw aan het water De deel. Zijn biotoop verslechterde duidelijk door de uitbreiding van industrieterrein Spikerboor. Tijdens de restauratie in 2004 werd een nieuwe houten as gestoken. De molen kreeg een nieuwe naam De Mellemolen naar een oude moleneigenaar van weleer. 'We hebben heel goed samen kunnen werken met Gijs van Reeuwijk, molenconsulent van de Rijksdienst. Als ik die man niet had gehad ... Het is belangrijk om mensen achter je te krijgen.' Ook de samenwerking met Rolf Dijkema en Molenmakersbedrijf Hiemstra Molenbouw met Durk Posthumus was en is erg belangrijk voor Rien.

Vanaf begin dit jaar bestaat de Stichting uit drie mensen: ten eerste als voorzitter, Erik ter Keurs, burgemeester van de gemeente Leeuwarderadeel, ten tweede als lid Sipke Zoodsma, die uit de politiek komt en Rien zelf, als secretaris en penningmeester. 'Ik heb het liefst adviseurs om me heen. Zelf ben ik een praktisch ingesteld mens.'

Monniksmolen

Op 11 december 2008 is deze molen opgeleverd na een grondige restauratie. 'De Borgmolen is een rietgedekt achtkant, maar

in Friesland noemen we dit een Monniksmolen naar de plooiën van een monnikspij. Hij heeft een vlucht van 14.80 meter. De zeilen hangen netjes opgevouwen binnen en kunnen naar behoefte voorgehangen worden. 'Dan blijven ze als nieuw.' Binnen zie je de onderbonkelaar en het vizelwiel, spiksplinternieuw. 'Hiernaast staat dus het hoofdgemaal van deze polder, maar deze molen doet officieel mee. Ik ben heel trots op deze molen. Het kostte veel voorbereiding, maar met elkaar hebben we veel gedaan.' Ze kregen te maken met Vereniging Het Friese Landschap, die er een moerasgebied van wilde maken. Gelukkig is de bestemming grasland geworden en heeft de molen een beschermingszone van

*“Het is belangrijk
om mensen
achter je te krijgen”*

400 meter gekregen. 'We zijn bij de Raad van State geweest en hebben tot twee keer toe gewonnen. Het Waterschap Friesland heeft ook goed meegewerkt.'

Sinds vier jaar werken we nauw samen met de Vereniging Het Friese Landschap in goede samenwerking met Henk de Vries. Driekwart van de molen is oud. De koningspil bijvoorbeeld is 200 jaar. De vizelas en het ondertafelement zijn nieuw. De molen is behandeld tegen boktor en houtworm en kan er wel weer even tegen. Er is alleen met duurzaam hout gewerkt. Deze molen gaat een polder van 200 hectare bemalen. In de kap zien we het neutenkruiwerk dat goed vet in de reuzel zit. Het bovenwiel is voorzien van een Vlaamse blokvang. Ik zie de houten as, de molen heeft tevens houten roeden. 'Hoe origi-

neler hoe mooier, vindt Rien. 'Daarom wilde ik ook oud-hollands wickentuig.'

Spinnekoppen

Vroeger stonden er in Friesland zo'n 2500 poldermolens. Dat waren voornamelijk spinnekopmolens. Er zijn er ongeveer 15 van over, waarvan er meer dan de helft in dit gebied staan. Op dit eiland stonden er vroeger 18.

Het erf van de Borgmolen moet nog met graszaad ingezaaid worden

Elke boer had zijn eigen molen. 'In 1500 bouwden ze al dijken.' Vanuit het raam van de Borgmolen kunnen we de De Haensmolen zien staan. Deze spinnekop stond op een andere plaats aan het PM kanaal en werd op vrijdagavond 9 januari 2004 door een binnenvaartschip geramd. Rien wist van niks. 'Ik zag het de volgende dag pas op internet!' De molen was grotendeels vernield, maar hij is volledig gerestaureerd en in 2007 verplaatst. Hij zal nu aan de noordkant van De Burd een polder van 70 hectare gaan bemalen. Rien werk het liefst met een spinnekopmolen. 'Ik vind het prettig werken, de trekvang, en zo'n molen gooi er meer kuub water uit. Het zijn krachtpatserijes!'

Biotoopprijs en het huidige project

De biotoop van de molen, dat is het belangrijkste wat er is, volgens Rien. Er moet ruimte

zijn voor windvang, maar ook de 'zichtlijnen' in het landschap vindt hij belangrijk. Dat je de molen al vanuit de verte kunt zien staan. In het beheerplan van de Stichting De Lege Midden staat dan ook dat molens een open biotoop moeten hebben of krijgen. Zijn slogan is: 'Laat het de molens voor de wind gaan.' Hij heeft het allemaal op een rij gezet: 'Ruimte voor molens, geen bomen en bebouwing

rondom molens, maar vrij zicht op molens.' Op dit moment zijn ze bezig met de voorbereidingen van de restauratie van de molen van Warniahuizen met als bouwjaar 1840, een spinnekop, die er zonder gevlucht nogal kaal bijstaat. Van de Rijksdienst heeft men al € 175.000 subsidie gekregen en tevens krijgt de gemeente Boarnsterhim voor dit project ook nog € 87.500 van Plattelands Project, afdeling Friesland. Met deze molen zijn ze al 10 jaar bezig. Maar zoals we hebben gezien bij de andere vier molens van de gemeente Boarnsterhim zal ook de molen van Warniahuizen straks in volle glorie de polder Eilân West en Oost van de gemeente Smallingerland gaan bemalen. Op deze nieuwe locatie krijgt de molen de naam 'De Roekmolen' en zal hij het vijfde 'pronkje' van de Stichting zijn.

We wensen Rien veel succes!

Vanuit de Borgmolen zicht op spinnekop De Haensmolen

Molenaar met hartstocht en idealen

Nederlandse diploma's

In 2006 ontmoette Alisa Crawford op haar molen in Amerika de Nederlandse molenaar Aggie Fluitman die haar uitnodigde om twee weken naar Nederland te komen en te draaien op haar molen. Van het een kwam het ander en ze besloot het diploma windmolenaar te gaan halen. In 2007 kwam ze goed voorbereid naar Nederland om haar opleiding windmolenaar van het Gilde van Vrijwillige molenaars met succes af te ronden. Zij was geen vreemde in molenaarsland omdat zij al werkzaam was op molen De Zwaan in de City of Holland Michigan. Deze molen werd in 1964 verplaatst van Vinkel in Nederland naar Holland. Dat was

voor haar nog niet genoeg. Ze kwam begin dit jaar terug voor de opleiding Korenmolenaar. Ook nu volgde ze een stoomcursus bij het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde (AKG).

Molenaarsbloed

Alisa maakte voor het eerst kennis met molens toen ze zeventien jaar was. Geen windmolen maar een watermolen waar koren werd gemalen. Ook met watermolens heb-

ben Nederlanders in Amerika hun sporen nagelaten al weten weinigen dat. Zij is een geschoold historicus. Maar de molens hebben haar niet meer los gelaten. Toen ze dan ook gevraagd werd om molenaar te worden op de Zwaan greep ze die kans met beide handen aan. Daar is ze nu 'Coördinator van evenementen en molenaar'. Op de molen produceert ze per jaar 2500 pond tarwemeel.

Ook is ze actief in TIMS en heeft ze "BOOM" (Blonds Operating Old Mills) opgericht. Zo weet ze te vertellen dat zo'n 400 jaar geleden op Laeso in Denemarken de vrouwen de molens draaiden omdat de mannen op VOCschepen onderweg waren.

Waarom Nederland?

Belangrijkste reden was dat een opleiding voor windmolenaar in Amerika (evenals in andere landen zoals Engeland) ontbreekt en Nederland in haar ogen de beste opleiding heeft. Haar verder gelegen doel is dan ook een opleiding te starten voor Amerika. Ervaren molenaars voor windmolens zijn er in de Verenigde Staten niet te vinden. Daarom wil ze ook de opleiding voor Korenmolenaar van het AKG volgen om de kennis van de Nederlandse opleidingen verder aan te vullen en zo een betere molenaar te worden die zich ook thuis voelt in de Nederlandse molenaarsgemeenschap. Inmiddels heeft ze zich het Nederlands zodanig eigen gemaakt dat vaktermen geen problemen opleveren.

Alisa met Bert van der Voet in de molenwinkel van Ingen

Opleiding AKG

Begin april was Alisa in Nederland voor een korte stoomcursus en het toelatingsexamen. Na het indraaien in Alkmaar volgden twee dagen op de Zandhaas in Santpoort waar ze in 2007 examen deed en waar geoefend werd in het afstellen van de molenstenen.

Op woensdag werd met meestermolenaar Bert van der Voet een bezoek gebracht aan molensteenmaker en AKG-er Hans Titulaer. Daar bleken ook wij nog iets te kunnen leren van Alisa. 's Avonds was het toelatingsexamen met 19 anderen in Maarsbergen. De volgende dag stond ze onder het toeziend oog van Bert van der Voet

zowel op de stelling als in de winkel met de producten die er verkocht werden. Ook hier bleek dat ze goed was voorbereid. De twee dagen erna werden verdere kneepjes van het vak die specifiek voor korenmolenaars van belang zijn doorgenomen op molen De Vriendschap in Weesp door meestermolenaar Wouter Pfeifer. In oktober komt ze terug voor een aantal theorie avonden in Wageningen.

Tekst en foto's : Huub van Est

Molensteen (zie hieronder)*

Alisa met Bert en Hans Titulaer

Ingang molen Ingen

* We leren wat van Alisa. Het pandscherpsel op steen wordt "Rabilage" genoemd. Zij vertelt dat de vier groeven in het Engels aparte namen hebben. De langste heet "The Master", de daarop volgende "Jearneyman". Dan volgt de "Apprentice" en de kleinste heet "Butterfly". Waar de benamingen vandaan komen is niet bekend.

Bestuursbezoek aan afdeling Noord-Brabant

Elk jaar probeert het bestuur een bezoek te brengen aan een afdeling om eens met het afdelingsbestuur van gedachten te wisselen over van alles en nog wat het Gilde betreffende. Omdat het bezoek aan de afdeling Noord-Holland (2007) moest uitwijken naar februari 2008 heeft het bestuur in 2008 twee afdelingen bezocht. Noord-Brabant was op 12 en 13 december aan de beurt.

Vergadering

Op 12 december werd vergaderd in/bij de Spoordonkse watermolen, nadat eigenaar Emile van Esch die de vergaderruimte beschikbaar had gesteld ons welkom had geheten. Hartelijk dank voor die gastvrijheid, de goede verzorging en de rondleiding door de molen zelf.

Tijdens de vergadering zelf is vooral de voorzitter van de afdeling, John Houben, aan het woord geweest om uitleg te geven over de stand van zaken en de diverse ontwikkelingen binnen de afdeling aan de hand van een powerpoint presentatie.

Vervolgens wordt een aantal punten uit de

presentatie nader besproken. Afdelingsbestuur en bestuur wisselen van gedachten over diverse actuele punten. Veel betreffen de opleiding. Altijd een hot item, zeker met de ontwikkelingen rond de windmolenaarsopleiding. Belangrijk onderwerp hierin bleek de rol van de instructeurs. Wat wordt er van hen verwacht en op welke manier kan het GVM deze mensen assisteren in het uitvoeren van hun taak.

Het afdelingsbestuur is bovendien werkzaam met het uitbreiden van het aantal instructeurs, om zo de spreiding binnen de afdeling te verbeteren. Er wordt gestreefd naar minimaal 9 instructeurs die allemaal binnen een straal van 25 km overlappend zijn. Zo kan

elke leerling binnen een afstand van maximaal 25 km bij een instructeur terecht. Ook wordt gewerkt aan een lijst van gastgevend molenaars. Dit betekent dus een wederzijdse afspraak tussen deze gastgevend molenaars en het afdelingsbestuur, waardoor leerlingen een goed overzicht krijgen bij welke molens / molenaars men terecht kan voor het opdoen van praktijkervaring.

De algemene indruk is dat het afdelingsbestuur actief werkt aan het organiseren van de opleiding binnen de afdeling Noord-Brabant en het signaleren en oplossen van mogelijke knelpunten.

Molenbezoeken

De dag erna stond in het teken van molen-

bezoeken. Het begon met een bezoek aan de Kerkhovense molen te Oisterwijk. Jan Scheirs is hier instructeur, bijgestaan door Hub van Erve en Hennie Willemse in de maalploeg. De molen maalt meerdere dagen per week voor lokale afnemers en winkelverkoop beneden in de molen. De winkel wordt gerund door zorginstelling Amarant als dagbestedingsproject, waarvoor de begane grond wordt gehuurd van de molenstichting. Een deel van de productie bestaat uit spelt, waar veel vraag naar is vanuit "Het Groene Woud" een initiatief waarin ondernemers zich hebben verenigd tot marktverbreding op basis van cultuur, historie en streekproducten. De Kerkhovense molen maalt hiervoor jaarlijks ongeveer 11 ton spelt. Ook de Spoordonkse en Hooydonkse watermolens participeren in dit project. Bijzonder aan de molen is o.a. de staart met steunwiel tegen de romp en de in eigen

Limburg, waar de aantallen leerlingen voor deze opleiding veel hoger zijn. Er is daarom binnen Noord-Brabant ook maar een instructeur voor de watermolenopleiding. De Collse watermolen is zowel korenmolens (links van de beek) als oliemolens (rechts). Het oliemolengedeelte is recent gecompleteerd. Een erg fraai geheel, waarbij het mechaniek van de oliemolen nog wat sfeer moet gaan krijgen, maar dat zal de komende jaren wel gebeuren dankzij het olie slaan. De watermolen staat in een fraaie omgeving. Tijdens het bezoek was het behoorlijk fris na een nacht met vorst. In de zon smolt de rijp wel, vooral op het donkere hout. Na uitgebreid rondkijken en gesprekken door de bestuursleden met Edwin en de andere molenaars werd het toch tijd al dit moois te verlaten.

met de naam Oostenwind). Deze bleek bij aankomst echter stil te staan en gesloten. Navraag leerde dat de molenaar onverwachts door ziekte geveld was. We hopen dat molenaar G. Stekelenburg vlot hersteld is. Daarmee was een aangenaam bezoek aan de afdeling Noord-Brabant afgesloten.

Dank aan het afdelingsbestuur Noord-Brabant voor de ontvangst en organisatie en dank aan de molenaars van de diverse molens voor hun gastvrijheid en de gezelligheid.

*Namens het bestuur,
Andreas de Vos*

Toelichting bij de foto's
(gemaakt door Andreas de Vos):

1. De Collse watermolen
2. Binnen in de Collse watermolen
3. De Kerkhovense molen
4. De Kerkhovense molen van binnen
5. Koffie in de Spoordonkse watermolen
6. Uitleg over de Spoordonkse watermolen
7. Bergkorenmolens Sint Victor in Heeze

Molen Sint Victor

beheer in aanbouw zijnde maalstoel. Deze is van het fabrikaat SGM: Société Generale Meuliere. Voor de opbouw wordt hierbij gebruik gemaakt van de zetel en kruisplaten van de standerdmolen te Geel (B). Jan Scheirs begeleidt op de Kerkhovense molen een aantal leerlingen, die worden gekenmerkt als "jong" (d.w.z. leeftijd vanaf ca. 30 jaar en ouder).

Collse watermolen

De volgende molen van het bezoek is de Collse watermolen. Hier zwaait Edwin van Bussel de scepter. Hij is instructeur voor de watermolenaarsopleiding. In Noord-Brabant is maar een kleine groep leden die deze opleiding volgt. Te klein om zelfstandig de theorieavonden voor te organiseren, daarom wordt hierin samengewerkt met de afdeling

De volgende halte werd de lunch in Heeze, op enkele minuten lopen van de Sint Victor. De molen staat er weer fraai bij na de uitgebreide opknappbeurt enige jaren geleden. Al vele jaren is Gerard Sturkenboom hier de molenaar en tevens een van de instructeurs. Hier wordt ook veel gemalen, voor bakkers en particuliere afnemers. Opmerkelijk aan deze molen is de wel erg hoge belt (7 meter, het maaien van die helling lijkt een bijzondere toer) en de schoren van ruw gehakte eiken stammen. Niks geen gekantrecht zaagwerk, mooie lange dunne boomstammen met de kronkels en wankanten er nog aan. Nadat alles ook hier was bekeken en besproken werd het weer tijd om afscheid te nemen om de laatste molen van deze dag te bezoeken. De standerdmolen te Asten (tegenwoordig

Wiek en Rad 100

In december 2008 verscheen het honderdste nummer van Wiek en Rad, het orgaan van de Stichting Overijsselse Molens (SOM). Het eerste nummer verscheen in 1982 in gestencilde vorm en droeg de naam "De Overijsselse Molen" dat al snel met ingang van het vierde nummer werd omgedoopt in Wiek en Rad.

In 1997 kreeg het ook een echte redactie nadat tot dan toe het bestuur de zorg voor het blad had gehad. Het was met name de initiatiefnemer van het eerste uur John Meinema uit het bestuur die bij dit alles een belangrijke rol heeft gespeeld. Het blad ontwikkelde zich tot een professioneel kwartaalblad. En professioneel ziet het in kleur gedrukte blad er tegenwoordig dan ook uit.

Natuurlijk, het kan niet missen, veel aandacht voor restauraties en dergelijke zaken. In Wiek en Rad 100 met name Molen Massier. Het nummer opent met een portret van de overleden 81-jarige molenaar Johan Liefink van de "Olde Zwarver" in Kampen die niet alleen zijn steentje als molenaar heeft bijgedragen, maar ook op vele andere fronten de molens in Overijssel heeft gediend. Ook een

gemeentebestuurder komt in beeld tegen de achtergrond van biotoop en facilitering van molenaars. Er is aandacht voor de biotoop, waarvoor men in Overijssel kan terugvallen op een technisch medewerker. Verslag wordt er gedaan van een enquête over de jaarlijkse donateursdag. Ook de voorbereiding van een boekje over verdwenen Overijsselse molens door een liefhebber krijgt een plekje, evenals het nieuws. Een wetenswaardig bericht over een molen in het Franse Versac wordt niet vergeten evenals de restauratie van de watermolen van Singraven en de Borglinkmolen van Denekamp.

(HvE)

Meer weten: www.molensinoverijssel.nl

Uiteraard wordt aandacht besteed aan de landelijke- en afdelingsactiviteiten van het Gilde en plaatst de technisch medewerker

ANBI instelling en giften

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars heeft bij de belasting sinds 1 januari 2008 de status van ANBI instelling (Algemeen Nut Beogende Instelling). We zijn in Nederland lang niet de enige instelling met deze status, het komt er op neer dat eigenlijk alle goede doelen onder dit predikaat vallen.

Iemand die een schenking of gift doet aan onze vereniging kan vanwege ANBI het bedrag dat er mee gemoeid was bij de belasting opgeven als aftrekpost voor de inkomstenbelasting.

Niet iedere schenking of gift komt in aanmerking voor deze regeling bij de fiscus.

Zo moet de schenker met het totaal van zijn of haar giften aan ANBI instellingen boven de 1% van zijn belastbaar loon hebben geschonken. Iemand die € 30.000,- per jaar verdient heeft een aftrekpost voor de belasting zodra hij meer heeft geschonken dan € 300,- (drempel is 1%). Ook is er een plafond, dit is 10% van het belastbaar loon. Bijvoorbeeld: Onze contributie bedraagt € 22,- per jaar. Iemand maakt voor de contributie niet € 22,- over, maar € 50,-.

Hij schenkt op dit moment € 28,- aan het Gilde en mag dit bedrag als aftrekbaar voor de belasting beschouwen.

Waarschijnlijk is dit al bekend bij de meeste lezers.

Wat niet iedereen weet, is de mogelijkheid van een declaratie die niet geïnd wordt.

Bijvoorbeeld: Iemand heeft een autorit van 200 kilometer gemaakt voor het Gilde.

Hij kan de declaratie indienen en erbij vermelden dat het een gift is en dus van ons niets hoeft te ontvangen. Zelf houdt hij een kopie van deze declaratie achter voor zijn eigen administratie. In de Gilde administratie worden zowel de kosten (reiskosten € 40,-) als de gift geboekt. Nu heeft hij een aftrekpost van € 40,- voor de fiscus, namelijk 200 maal € 0,20.

Als hij hiermee tussen drempel en plafond zit, krijgt hij via de inkomstenbelasting weer een groot deel van deze gift terug.

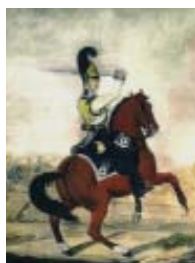
Andrien Muijsers

Andere interesses

Op 14 september 2008 was het feest in Beugen. De molen werd in 1868 gebouwd door Bartelomeus Heijs uit Kessel, nadat hij een aantal jaren in het Pruisische leger had doorgebracht. Na de mis werden de feestelijkheden voorgezet bij de molen met toespraken en volgde de eerste verrassing.

De vrijwillige molenaars Frits Hartman en Hans Heijs ontvingen uit handen van de burgemeester van Boxmeer een gouden speld van verdienste voor 20 jaar molenaarschap op de Martinus. Een nieuwe onderscheiding.

Een tweede verrassing volgde. Bij de molen stond een sokkel afgedekt met een wit doek. De voorzitter van de Stichting Molens van de gemeente Boxmeer legde uit dat hieronder zich een kunstwerk bevond bestemd voor de Beugense gemeenschap. Zij vroeg de twee molenaars het beeld te onthullen. Het betrof een beeld in brons afgegoten van een gipsen sculptuur van Hans Heijs en zeer herkenbaar voor molenaars.

Dat deze molenaars ook andere interesses hebben moge duidelijk zijn. Jan Heijs schreef in 1963 een Muldersgedicht voor zijn kleinkinderen. Frits Hartman vertaalde eerder Der Bauer und der Windmüller, een strip van Wilhelm Busch.

Met dank aan molenaar Marko Sturm die mij attendeerde op zijn tekst en Marianne Sturm voor de foto's. Het plaatje van Bartholomeus Heijs is afkomstig van Hans Heijs. (hve)

Zeilmakerij van Neerven bv

MOLENZEILEN IN WK77 BRUIN OF WIT, MARLON BOLUS ROOD

**Driek van Erpstraat 1
5341 AK OSS
Tel. 0412-624028
Fax. 0412-627973**

DEGELIJKHEID EN GEGARANDEERD DE BESTE KWALITEIT !!

MOLENSTEENMAKERIJ

Voor de beste kunstmaalstenen als ook blauwe basaltlava maalstenen. Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model) demonstratiestenen (ø 10, 15 of 20 cm) en huishoudmolens.

Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en maaltechnische adviezen.

Werkplaats:
Rijksweg 146
6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024 - 696 36 54
Fax: 024 - 696 36 57
GSM 0653667686
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Schade door versleten onderdelen

Molen waarschuwt niet

Zolang het blijft bij één bijna versleten onderdeel zal de molen gewoon zijn werk doen. Slijtage gaat echter door. Het is niet zoals bij moderne machines. Daar gaat een controlelampje branden wanneer een onderdeel dreigt warm te lopen, of bijna defect is.

Een molen... waarschuwt niet, tenminste niet met lampjes. Het is de molenaar zelf die op moet letten. Letten op veranderingen, op 'dat klinkt als', op 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet'. En bij antwoorden daarop zou bij hem een lichtje moeten gaan branden.

Het gevaar ligt altijd op de loer en komt pas om de hoek als een onderdeel helemaal versleten, of aangetast. Dan is het te laat. In geval van schade als gevolg van versleten onderdelen is er bijna altijd sprake van een geval dat te vermijden was geweest.

Als gediplomeerd molenaar kennen we alle onderdelen van de molen die er werkelijk toe doen. We kunnen feilloos opnoemen hoe we krui- en bezetketting moeten hanteren, maar letten we ook op de conditie van deze kettingen?

Horen, zien, voelen

Hoewel we als molenaar vooral onze ogen goed de kost moeten geven, is het opsporen van zwakke plekken niet alleen een kwestie van kijken. Meer van waarnemen. Om te weten hoe het werkelijk gesteld is met de onderdelen zal naast gekeken, ook geluisterd, gevoeld, stevig geschud enz. moeten worden. Het hoort allemaal tot het arsenaal hulpmiddelen dat een molenaar tot zijn beschikking moet hebben om te weten hoe de vlag erbij hangt. Kortom, het is bijna een gesprek dat we voeren met de molen en zijn onderdelen.

De voorbeelden die hieronder worden genoemd klinken misschien bekend in de oren. Het is dan ook niet om iets nieuws te vertellen, maar

In het decembernummer is ingegaan op de schade die kan ontstaan op een molen als gevolg van niet nauwgezet of routinematig handelen. In dit nummer zal worden ingegaan op schade die kan ontstaan als gevolg van het draaien met versleten onderdelen en schade kan veroorzaken aan de molen of de omgeving.

meer om de ernst er van nog eens te benadrukken. Een soort herhalingscursus, iets dat "al lang" bekend zou moeten zijn! Het voorkomen van ongelukken en schade is (naast het in beweging houden van een molen) de belangrijkste opdracht die de molenaar meekrijgt. Gebruik wat je kunt gebruiken.

Ophanging van de vangstok

Heel vervelend als de boel breekt tijdens vangen, of tijdens het in werking zetten van de molen! Verzeker jezelf er van dat de ophanging sterk genoeg is. De ophanging is (ijzer op ijzer) voortdurend aan slijtage onderhevig. De slijtage van de ophanging gaat door, ook als je niet op de molen bent. Bij iedere windvlaag beweegt de vangstok.

Door een lekontouwje te gebruiken om de vangstok in de kap zodanig te borgen dat deze niet meer heen en weer kan bewegen, de vangketting vast te zetten aan de staart zodat deze beperkt wordt in zijn beweging, slijt de ophanging al veel minder. Mede daardoor komt het volledige gewicht van de vangbalk ten goede aan de vang en wordt deze niet tegengewerkt door het gewicht van de vangstok die buiten hangt. Het mes snijdt op deze manier aan twee kanten.

Onzichtbare breuken

Op de meeste onderhoudsprogramma's van de molens staat het doorhalen van de roedes genoemd. Het hoort bij het noodzakelijk onderhoud. Maar, ook met dit onderhoud kan een roede het begeven en zonder enige waarschuwing kan een roede van binnenuit breken.

Door regelmatig stevig aan de onderste roe

te schudden kun je controleren of de roede nog sterk genoeg is. Omdat je onderaan staat te schudden moet de top van de roede ook mee schudden. Wanneer het topje nagenoeg niet beweegt is nadere inspectie aan te bevelen.

Een andere onzichtbare breuk kan ontstaan door haarscheuring.

Op plekken waar juist veel kracht op komt, of op plaatsen waar gelast is ontstaan vaak haarscheurtjes. IJzer lassen wordt bemoeilijkt doordat er veel koolstof aanwezig is en hierdoor ontstaan soms tijdens het lassen al haarscheurtjes. Haarscheurtjes zijn met het blote oog niet te zien, toch zijn ze op te sporen door een beetje petroleum op het staal te smeren en dit na enkele tellen weer met een doek droog te wrijven. Als er haarscheurtjes zijn, blijft de vloeistof in de scheuren in het staal zitten. Zo kun je deze zwakke plekken opsporen en waarnemen.

Aantasting door ongedierte

Houtworm huist graag in kammen. Eigenlijk zou je ze daar niet zo snel verwachten. Het hout van de kammen is harder dan het meeste hout in de molen. Waarom kiest een houtworm voor het moeilijke hout? De houtsoort? We weten het niet. De aanwezigheid van houtworm is gemakkelijk met het oog waar te nemen, gaatjes. We weten wel dat houtworm de vorm van de kam redelijk in takt laat. De buitenkant is, behalve de gaatjes dan, nauwelijks aangetast. Je ziet niet hoe zwak hij is. Een heel bedrieglijke situatie, want ieder moment kan hij afbreken. En als er één kam afbreekt, breken er meer!

De houtworm kan effectief bestreden worden met bestrijdingsmiddelen die in de handel zijn. Hou je wel aan de veiligheidsvoorschriften! Spuit met een injectiespuit gaatje voor gaatje in met dit middel.

Het is een karwei dat geduld vergt, maar het voorkomt veel ellende! En pas op! Roken tijdens dit werkje kan erger veroorzaken. Maar vervangen is de beste oplossing om verdere aantasting van ook het wiel te voorkomen.

Blikseminslag

Of onze bliksemafleiderinstallatie goed functioneert kunnen we maar ten dele mede bepalen. We kunnen bijvoorbeeld zien of al het koperdraad goed in de klem zit. En we kunnen er voor zorgen dat de kabel die de molen met de roede verbindt zo gestrekt mogelijk loopt, in ieder geval zonder lus.

Wat wij zelf niet kunnen beoordelen is bijvoorbeeld of de doorverbinding van roe naar roe boven bij de askop ook goed zit. Dit kunnen we beter over laten en laten bepalen door onze eigen bliksemafleidercontroleurs. Een bezoek aan onze website kan je meer informatie opleveren!

Pieter Hofkamp
Oldeboorn

Nadere informatie en oproep

Brochures

De Rijksdienst voor de monumentenzorg is nog niet zo lang geleden veranderd in de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap, en Monumenten (RACM). Binnenkort zal de naam weer veranderen en vanaf 24 juni 2009 verder door het leven gaan als Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

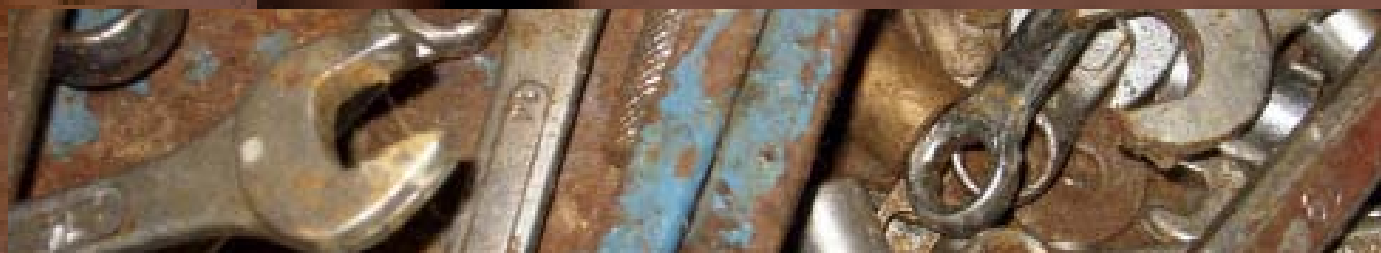
Bij deze Rijksdienst zijn Brochures Techniek verkrijgbaar. Bijvoorbeeld over preventieve bestrijding van insecten in hout (nr. 47).

Met ingang van 24 juni 2009 is deze Rijksdienst gevestigd in Amersfoort aan het Smallepad 5, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort. Telefoon 033 421 7421. www.cultureelerfgoed.nl.

Oproep

Leren van elkaar...

Bijna iedereen heeft wel eens een moment op de molen gehad waarop hij dacht: "Tsjonge, dat had voor hetzelfde geld fout af kunnen lopen! Dit doe ik nooit weer op deze manier!" Hierbij worden molenaars die hierover willen vertellen uitgenodigd om het "avontuur" op te schrijven en te mailen aan p.hofkamp@chello.nl. Van deze ervaringen kan gebruik worden gemaakt zonder dat naam en toenaam worden vermeld. Het gaat erom dat anderen zich herkennen in de geschetste situaties en hun handelen op de molen kunnen aanpassen.

Werkgroep herziening molenaarsopleiding

De 'nieuwe' molenaar

Op 1 april 2009 zijn de Examenisen goedgekeurd door DHM. Werkgroep III kan er mee aan de slag. Om met grond onder de voeten verder te kunnen is een opleidingsplan ontwikkeld. Te nemen stappen voor het implementeren van de diverse aspecten van de herziening moeten een logisch gevolg er van zijn. Het opleidingsplan vermeldt de nieuwe doelstellingen en plannen voor uitvoering. Het geeft de instructeurs het didactisch raamwerk van de opleiding en de leerlingen een overzicht van het verloop en de inhoud van de opleiding.

1. Doelstelling

De opleiding tot vrijwillig molenaar (m/v) is bedoeld om leerlingen bekwaam te maken om op deskundige en veilige wijze windmolens onbelast ('voor de Prins') te laten draaien. Hiervoor dienen praktische vaardigheden en ondersteunende theoretische kennis te worden aangeleerd en beheerst.

Ook het inzicht om verantwoord en veilig de juiste handelingen te kunnen uitvoeren en onder wisselende omstandigheden goede beslissingen te

kunnen nemen dienen te worden ontwikkeld. De vrijwillig molenaar is daarbij ook ambassadeur van ons culturele molenerfgoed. Hij dient daarom ook enige kennis te hebben van in molens aanwezige werktuigen, het verloop van ambachtelijke productieprocessen, van de molenhistorie en van regionale molenfeiten. En hij kan deze overbrengen aan bezoekers en andere geïnteresseerden.

2. Het verloop van de opleiding

Een leerling wordt opgeleid en begeleid door een instructeur en loopt stage op meerdere molens [lees: bij stagemolenaars]. De leerling bekwaamt zich in de praktijk en besteedt aandacht aan de ondersteunende theorie.

Het is de taak van de instructeur dat hij de leerling begrip en inzicht bijbrengt.

De

opleiding vindt grotendeels plaats op de eigen instructiemolen en duurt minimaal 1 jaar. Deze periode dient ervoor om de leerling in alle seizoenen onder wisselende weersomstandigheden met de molen(s) te kunnen laten werken.

De leerling dient daarbij ten minste 150 praktijken op de instructiemolens te volgen, waarvan 30 uur op molens van een ander type en/of met een andere functie dan de eigen instructiemolen.

De gehele opleiding door doet de leerling kennis op van het weer door regelmatig observaties te doen en aantekeningen er van te maken en deze te vergelijken of te toetsen aan de weersvoorspellingen van die dag. Het bewaken van de veiligheid zijn daar wezenlijke onderdelen van.

De leerling houdt alle uitgevoerde activiteiten bij in een logboek. Voor de instructeur

dient het logboek om inzicht te krijgen in de vorderingen van de leerling. Dit logboek dient tenslotte als bewijs dat voldaan is aan de voorwaarden om voor het examen te kunnen aanmelden.

Als aanvulling bij de opleiding kunnen regionale theorie- en/of praktijkbijeenkomsten en andere molens worden bezocht. Heeft de leerling blijk gegeven van voldoende praktische vaardigheden en theoretische kennis en is aan alle overige voorwaarden voldaan, dan draagt de instructeur de leerling voor voor het examen Vrijwillig Molenaar.

3. Uitgangspunten voor de opleiding

De instructeur.

Bij het GVM is de instructeur een leermeester die de leerling opleidt. Na de introductie en bespreking van het opleidingsplan overlegt hij met de leerling de wijze waarop en de tijdspanne waarin hij de leerling naar verwachting kan opleiden. Samen maken ze afspraken over de wijze waarop de leerling zijn opleiding gestalte denkt te kunnen geven. Een leermeester brengt de leerling de basisinstructie bij en zorgt er voor dat deze in de praktijk ervaring op doet door 'stage te gaan lopen' op andere molens.

Deze stage maakt een wezenlijk onderdeel uit van de opleiding en zal pas dan plaatsvinden wanneer de instructeur zijn leerling vertrouwd heeft gemaakt met de voor de streek gebruikelijke wijze van handelen.

In het vervolgtraject, de stageperiode begeleidt hij, voert hij overleg met de leerling en wordt er gezocht naar geschikte stagemolens met stagebegeleiders die in het opleidingstraject passen. De instructeur bespreekt met de stagebegeleiders regelmatig de ervaringen opgedaan met de stagiair. Het resultaat er van bespreekt hij met de leerling. Het hoeft geen betoog dat instructeur en stagemolenaar 'op een lijn' begeleiden. Met de stagemolenaar bespreekt de instructeur wat er verwacht wordt, wat er gedaan moet worden.

Ze moeten het samen eens zijn over het te volgen traject. Regelmatige terugkoppeling is een voorwaarde.

Op voordracht van het afdelingsbestuur van de provincie waar een instructeur werkzaam is wordt hij door het bestuur van het Gilde aangesteld. Een instructeur heeft op molen-

gebied enkele jaren ruime ervaring opgedaan en heeft zich een bepaalde methode van opleiden eigen gemaakt. Per leerling zal die in grote lijnen hetzelfde zijn maar er van uitgaande dat niet iedereen dezelfde vooropleiding heeft, hetzelfde technisch inzicht, een andere leeftijd, meer of minder handigheid, etc. heeft, zal die in detail verschillen. Op grond daarvan levert de instructeur maatwerk in de bespreking, in het volgen en de begeleiding.

De leerling.

De leerling is verantwoordelijk voor het volgen van de opleiding, de instructeur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de opleiding.

Dat betekent voor de leerling: hij zorgt ervoor regelmatig beschikbaar te zijn voor instructie, hij bepaalt zelf het studietempo en de studieplanning, of hij theorieavonden bijwoont en wanneer hij andere molens bezoekt. Het betekent voor de instructeur: hij verzorgt (een groot deel van) de praktische en theoretische instructie. Hij bepaalt de vorm en inhoud ervan en hij houdt rekening met het niveau en de vorderingen van de leerling. Hij bewaakt de voortgang van de opleiding en werkt met de leerling toe naar het bereiken van het examenniveau.

In de opleiding ligt de nadruk op het aanleren van praktische vaardigheden: wat moet de leerling kunnen en kennen om onder uiteenlopende omstandigheden de molen verantwoord te kunnen bedienen. Daarbij is het ontwikkelen van begrip en inzicht in eigen praktisch handelen belangrijk. Theoretische kennis dient de praktijk te ondersteunen en wordt daartoe beperkt: door koppeling van theorie en praktijk, van 'hoe' en 'waarom', moeten ervaring, begrip en inzicht groeien. Leerlingen worden ook voorbereid om als gastheer/-vrouw voor bezoekers op te treden en gesprekspartner te zijn voor moleneigenaren en andere instanties. Ook dit vereist bepaalde kennis van de molen, die de leerling zich dient eigen te maken.

Het plan geeft aan de instructeur zowel structuur als ook ruimte om binnen de opleiding in te kunnen spelen op verschillen tussen leerlingen (studievermogen, tempo, beschikbare tijd ed.). Regionaal afwijkende omstandigheden waaronder instructie gegeven wordt krijgen binnen dit raamwerk een plaats.

4. De opbouw en inhoud van de opleiding

De opleiding bestaat uit 3 fasen:

1. Introductie en de basisinstructie, het leren kennen van de eigen instructiemolen
2. Opleiden tot zelfstandigheid, verbreden van basiskennis
3. Verdiepen en voorbereiden voor het examen.

De te behandelen lesstof wordt verspreid over deze 3 fasen aangeboden. De hieronder beschreven indeling is globaal: de grenzen tussen de fasen zijn niet strak omschreven. Dit biedt flexibiliteit voor zowel leerling als instructeur. Het is mogelijk om lesstof sneller te verwerken of om langer over een fase te doen.

De lesstof voor de opleiding omvat alle noodzakelijke onderwerpen. Zij is geselecteerd op basis van de door vereniging De Hollandse Molen vastgestelde exameneisen.

In het volgende nummer een verslag van de indeling in fasen.

Namens de werkgroep

Jan Jansen, coördinator opleidingen

Twee jonge molenaars flankeren een geslaagde molenaar maar zijn nog te jong voor het examen

en ervaring, die zij opgedaan hebben bij het Gilde van Vrijwillige Molenaars in Nederland. De inhoud van de opleiding is toegespitst op de Duitse lokale behoeften.

Op dit moment zijn 8 Duitse vrijwilligers in opleiding. Op 25 april 2009 hebben 4 daarvan het eerste examen afgelegd en zijn 3 daarvan geslaagd. Het examen is gehouden door de overkoepelende organisatie: "Rheinischer Mühlenverband e.V." en wordt afgesloten met een certificaat. Vanuit mijn ervaring met toelatingsexamens in Noord Brabant en omdat ik de Duitse taal beheers, had men mij gevraagd zitting te nemen in het Prüfungsteam. Dit heb ik met veel plezier gedaan.

Verder waren er nog drie examinatoren, afgevaardigden van verschillende Duitse Moleninstanties.

Wij hopen dat ook buiten onze grenzen, veel vrijwilligers plezier mogen beleven aan hun hobby en kunnen bijdragen aan het in stand houden van molens.

In Duitsland kent men de molenaarsgroet "Glück zu", hetgeen we de nieuwe geslaagde vrijwilligers dan ook toewensen.

John Houben

Op 25 april 2009 vond er een examen voor Vrijwillige Molenaar plaats in Kalkar. Ook bij onze oosterburen kan men goed opgeleide molenaars goed gebruiken. In Kalkar, Duitsland, niet ver over de grens bij Nijmegen, ligt het molencomplex "Kalkarer Mühle am Hanselaer Tor". Dit complex bestaat uit een stellingmolen van 9 etages, een restaurant, de bierbrouwerij en de bakkerij.

De molen van dit complex wordt bemand door vrijwilligers. Hiervan zijn 3 mensen die de Gilde

opleiding hebben gedaan in Nederland en zijn geslaagd voor het examen windmolenaar. Zij hebben de opleiding gehad in Oeffelt (Noord-Brabant).

Ook in de regio Kalkar is er grote behoefte aan opgeleide vrijwillige molenaars.

Het driemanschap, bestaande uit Gerd Hage, Hans Altemüller en Frank Heeren, heeft, om in de behoefte van vrijwillige molenaars te voorzien, een Duitstalige opleiding opgezet. De inhoud van de opleiding is geënt op de kennis

Marc Crins Molenzeilen

Hou streekelgenschappen in ere!

- ◆ Nieuwe molenzeilen, diverse mogelijkheden
- ◆ Reparaties van uw oude zeilen
- ◆ Lui-matten
- ◆ Bil kussens (in zeildoek)
- ◆ Aanverwante artikelen

Vraag vrijblijvend een offerte aan!

Dionysiusstraat 22
6071 KH Swalmen
tel. 0475-850284

gsm: 06-20949805
www.molenzeilen.com

Boekenmolen

LANGS OVERIJSSELSE MOLENS

In het Jaar van de Molens in 2007 verschenen de eerste vijf deeltjes en de opbergmap met de beschrijving van de geschiedenis van molens en routes in Overijssel.

Nu is ook het zesde deeltje verschenen van de hand van Peter van der Molen.

Hierin komen aan bod: De Anermolen, De Windlust in Radewijk, De Olle Mölle in Hardenberg (op ponypark Slagharen!) en de waterkrachtcentrale De Haandrik.

Alle delen zijn verkrijgbaar bij:

J. Poot, Zilver Schoon 23, 8265 HD Kampen, 038 33 156 38.

E-mail sjpoot@solcon.nl

MEER LEVEN IN GRONINGER MOLENS

In samenwerking met Het Groninger Molenhuis heeft het Gilde van Vrijwillige Molenaars afdeling Groningen een digitale presentatie ter ondersteuning van de Basis cursus Opleiding Vrijwillig Molenaar uitgebracht op DVD.

Dit is mede gedaan in het kader van het project "Meer leven in Groninger Molens" dat beoogd meer vrijwilligers en meer vrijwillige molenaars op de molens te krijgen.

In samenwerking met de opleidingscommissie van de afdeling heeft instructeur Lammert Groenewold een methode ontwikkeld voor leerling molenaars die bij de eigen leerlingen goed was aangeslagen.

Deze DVD bevat een Power Point presentatie met teksten, tekeningen en animaties ter ondersteuning van de lesstof en is ingedeeld in modules.

Aan de orde komen een achttal onderwerpen: de achtkant, de kap, de vijzel, zelfzwichting, de Vang, de stelling, het koppel stenen en de zeskant.

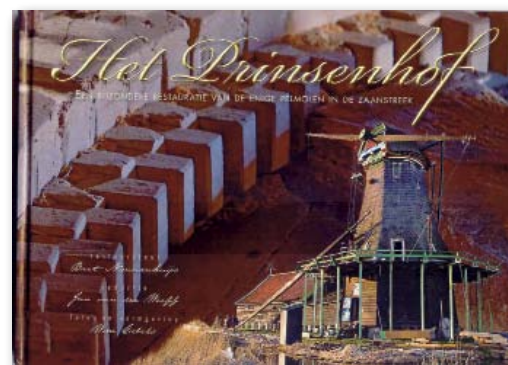
Informatie.

Het Groninger Molenhuis, Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

050 3130052

info@groningermolenhuis.nl

www.groningermolenhuis.nl

HET PRINSENHOF

Dit boekje heeft als ondertitel "Een bijzondere restauratie van de enige pelmolen in de Zaanstreek".

Het idee voor het boekje ontstond toen er voor de restauratie de veranderingen fotografisch moesten worden vastgelegd. Dat deed het idee postvatten om het proces van restauratie in woord en beeld vast te leggen. Een stukje cultureel-industrieel erfgoed wordt geplaatst in de samenhang met de geschiedenis en realiteit van het heden.

De samenwerking tussen restaurateur Bart Nieuwenhuys, redacteur Jan van der Werff en fotograaf en vormgever Wim Giebels heeft in woord en beeld een prachtig boekwerkje opgeleverd waarin je blijft bladeren.

De makers zijn daarin ook gestimuleerd door veel vrijwilligerswerk en de "Historische Vereniging Westzaan".

Het boekje is niet alleen voor liefhebbers van molens en monumenten een "must", maar ook voor anderen een "hebbeding". Een pluim waard.

Het boek is te bestellen voor 17.90 + 2.00 Euro verzendkosten door overmaking van het bedrag op rek. no. 7290288 t.n.v. WG PRODUCTIONS te Westzaan onder vermelding van naam en adresgegevens.

Friese Molendagen

Op de 2e zaterdag van september 2009 op 12 september vindt voor de elfde keer de Friese Molendag plaats. Dan worden de deuren zoals gewoonlijk weer opengezet voor het publiek. Meer informatie is te vinden op de vernieuwde website waarop zowel molenaars als bezoekers kunnen reageren. www.friesemolendagen.nl.

Drentse Molendag 2009

Op zaterdag 22 augustus vindt de 25e Drentse Molendag plaats. Een groot aantal van de 37 molens is dan voor het publiek toegankelijk. Bij voldoende wind wordt er in een aantal molens ook graan gemalen

of vinden er bijzondere activiteiten plaats. Ook de molens van Westerveld (Diever, Vledder en Havelte) geven acte de presence. Nu maar hopen op goede wind. Meer informatie: 0592 340480 of via de website www.molensindrenthe.nl

Deze rubriek vermeldt activiteiten van de vereniging, de afdelingen en de regio. Hoewel de redactie begrip heeft voor het feit dat activiteiten vaak op korte termijn worden georganiseerd verzoeken wij iedereen rekening te houden met de verschijningsdata van de Gildebrief. Het is immers niet zinvol activiteiten te vermelden die al hebben plaats gevonden op de dag van verschijnen van de Gildebrief.

De Gildebrief verschijnt voorafgaand aan de jaarvergadering eind maart, eind juni, eind september en vlak voor Kerst. U kunt ook even contact opnemen met de eindredacteur.

Leidse Molendag

Met zijn negen molens kan Leiden ook wel molenstad genoemd worden. Zeven zijn er op 20 september 2009 geopend. Bijzonder is de verscheidenheid aan molentypes en de functies die de molens hebben. Leiden heeft twee rietgedekte achtkante stellingmolens, één ronde stenen stellingmolen, twee wipmolens, één standerdmolen en een aantal ronde stenen grondzeilers. Eén van de

stenen grondzeilers is in een bijzonder flesmodel gemetseld. Alle molens hebben ieder hun eigen functie, zoals het zagen van bomen tot planken, het malen van graan tot meel of het wegpompen van overtollig polderwater. Bij de opengestelde molens zijn er ook diverse oude ambachten te bewonderen.

Zo zijn er een smid, een klompenmaker, een zeilmaker en een molenmaker aanwezig. Ook is er een palingroker waar u vers gerookte paling kunt proeven. De touwslager laat zien hoe touw gemaakt wordt en bij de imker kunt u alles te weten komen over bijen en hun producten. Alle ambachtslieden vertellen graag over hun ambacht. Bij iedere opengestelde molen is één van de ambachten te zien. Al deze ambachten zijn op één of andere manier verbonden met de molens. Weten hoe? Dat kunt u op deze dag zelf te weten komen. Wilt u dit alles met eigen ogen aanschouwen en te weten komen hoe de oude techniek heden ten dagen nog steeds functioneert in en rond de stad Leiden, bezoek dan de Leidse molendag! Voor meer informatie: zie www.molensinleiden.nl

Nieuwe afdelingscoördinator

Tijdens de jaarvergadering nam Andreas de Vos na 11 jaar trouwe dienst afscheid als bestuurslid. Aangezien er maar een kandidaat was, was de beslissing snel gemaakt en werd Ingrid Friesema (1976) benoemd als nieuwe afdelingscoördinator. Ingrid groeide op in Hattem en leerde de molen(wereld) al vroeg kennen, aangezien pa Friesema in 1984 zijn molenaarsdiploma behaalde en sindsdien op De Fortuin draait. In 1994 vertrok Ingrid naar Maastricht om daar Milieugezondheidskunde aan de Universiteit Maastricht te gaan studeren. Vier jaar later sloeg het molenvirus toe en ging ze in opleiding tot molenaar op de Torenmolen te Gronsveld. In juni 2000 behaalde zij haar molenaarsdiploma. In de periode 2001-2005 draaide ze op de Van Tienhovenmolen op het

plateau van Margraten, samen met Huub Willems. Vanwege een nieuwe baan als epidemioloog bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in Bilthoven verhuisde Ingrid vervolgens in 2005 naar Utrecht. Een nieuwe molen was snel gevonden, Hans de Kroon van de Nieuwe Molen in Veenendaal kon nog wel een collega-molenaar gebruiken. In 2007 werd een nieuwe molenaar gezocht voor molen De Hoop in Loenen aan de Vecht, waarop ze op deze molen is gaan draaien. Eind 2007 werd ze bestuurslid van het afdelingsbestuur Utrecht/Het Gooi (sinds maart 2009 als voorzitter). Ingrid is liefhebber van (toer)fietsen en zo al reizend de wereld te verkennen, zowel binnen Europa als daarbuiten. Ze kwam dan ook op de fiets uit Utrecht voor de nieuwe functie.

Molen in de rouwstand

Begin mei dit jaar overleed Mien van de Broek op zeventigjarige leeftijd. Zijn liefde voor molens begon in Sprundel. De restauratie in 1977 van de bergkorenmolen De Hoop tegenover zijn huis sprak hem als timmerman erg aan en hij begon aan de opleiding voor vrijwillig molenaar. In 1981 slaagde voor hij het examen en draaide hij met veel plezier de molen.

Begin jaren negentig kwam daar De Zwartbergse Molen, een watermolen in Etten-Leur bij. Daar voelde hij zich bijzonder thuis en vertelde hij met veel plezier over de molen en molens in het algemeen aan bezoekers en toeristen die voorbijkwamen. Deze gave voor overdracht van kennis en ervaring gebruikte hij ook voor het opleiden van nieuwe molenaars.

Ook was hij actief in het bestuur van de afdeling Noord-Brabant.

Door een ongeluk kwam er in 2004 een einde aan zijn actief molenaarschap.

Een leerzame dag in het Openluchtmuseum

Binnen de afdeling Noord-Brabant hebben we al vele jaren de gewoonte om de cyclus Theorielessen af te sluiten met een molenrondwandeling in het Openluchtmuseum te Arnhem.

Langs de molens

Deze rondwandeling wordt georganiseerd voor de deelnemers aan de lessen in Hilvarenbeek. Zo ook dit jaar. We hadden met het Openluchtmuseum afgesproken dat we op paaszaterdag zouden komen. Met 18 mensen zijn we de wandeling gestart in de werkende oliemolen met virtuele beamertractie. De aanwezige gastheren gaven zeer duidelijke uitleg en demonstratie, hoe het olieslaan in zijn werk gaat. Daarna ging het verder naar de paltrok molen. Mark de Boer liet ons de paltrok molen van binnen en van buiten zien

en vertelde hoe het zagen met de paltrok te werk gaat. Hoe de krukasconstructie eruit ziet in de kap en wat een krabbelwerk is. Hoe de bomen op de slee vastgemaakt worden. We konden alle vragen kwijt. Daarna liet hij de molen een stuk boom zagen.

Brabantpower

Maar we mochten ook iets terug doen. De paltrok had nieuwe kruipalen gekregen, die niet al te diep ingegraven waren in geroerde grond. Kruien was niet aan te bevelen, omdat deze dan losgetrokken werden. Om de het kruitwerk uit de nesten te trekken werden wij als vrijwilligers ingeschakeld. Met 13 mensen lukte het niet. Met 15 mensen en een klein jongetje (dat met zijn vader op bezoek was) kwam de molen los onder grote hilariteit. Brabantpower op zijn best. Een leuke ervaring.

Stellingmolen

Verder gingen we naar de stellingmolen, waar Ada Meurs ons een rondleiding gaf, tot boven in de kap. We hebben het pelwerk bekeken, de stenen met speciaal scherpstel en het afschietwerk. Daarna liet Ada Meurs ons binnen in de poldermolen. Een achtkant, met vijzel en voeghouten schuifkruitwerk. Ook hier werd in de kap alles bekeken en bediscussieerd. Verder mochten we de standaardmolen van binnen bekijken. Enkele mensen die op een standaard draaien gaven aan de groep de nodige toelichting.

Daarna naar de spinnekop. In het huis zit een trekvang, die velen nog niet gezien hadden. Ook hebben we de tjasker rondgedraaid op mankracht, waarbij deze zeer snel water gaf.

Waardevolle ervaring

Na een drankje zijn we verder gewandeld naar de wasserij met de kleine rosmolen, de grutterij met de grote rosmolen en in de papierwatermolen hebben wij een demonstratie papierscheppen gevolgd. Als laatste nog even bij de smid langs. Die gaf een uitgebreide toelichting over taaie spijkers en het harden van bilhamers.

Om alle molenonderwerpen van het Openluchtmuseum Arnhem te zien moet men bijna een hele dag uittrekken. Het is een leerzame dag en zeker de moeite waard. De leerlingen ervaren deze dag als zeer waardevol. Omdat ze allen net de theoriecursus achter de rug hebben, is dit een verrijking van de kennis. Bovendien leren ze elkaar beter kennen en ook dat schept een band.

John Houben
Afdeling Noord-Brabant

Ada Meurs geeft uitleg

Korenmolen 't Roode Hert in Alkmaar is een molen in vol bedrijf. Op de werkplaats molen/winkel/magazijn worden volwassenen met een verstandelijke beperking begeleid. Er wordt gewerkt vanuit zorgvisie geïnspireerd op het antroposofisch mensbeeld. Korenmolen 't Roode Hert is onderdeel van Fermento bestaande uit banketbakkerij/lunchroom en een broodbakkerij in het centrum van Alkmaar. Fermento maakt deel uit van de Raphaëlstichting. Een koepel die met name in Noord-Holland aan ca. 700 cliënten zorg verleent.

Wij vragen per direct:

Molenaar m/v 100%

De functie biedt zelfstandigheid in de zin van het operationeel houden van de molen. Daarnaast draagt ook de molenaar bij aan begeleiding van cliënten. Gedacht wordt aan: **een volslag (meester) molenaar of een aspirant molenaar.**

Voor de **1e optie** geldt het volgende profiel:

- Gediplomeerd vrijwillig molenaar in bezit van het certificaat malen met stenen.
- Iemand die aantoonbare competenties heeft op het gebied van zelfstandige bedrijfsvoering.
- Bereid op wisselende tijden te werken.
- Woonachtig in omgeving Alkmaar.
- Affiniteit met de op de molen werkzame doelgroep.

Voor de **2e optie** geldt het volgende profiel:

- Iemand die aantoonbaar bereid is om in zo kort mogelijk tijdbestek het molenaarsvak eigen te maken met als resultaat het behalen van het certificaat vrijwillig molenaar met als verlengstuk het certificaat malen met stenen.
- Bereid op wisselende tijden te werken.
- Woonachtig in omgeving Alkmaar.
- Affiniteit met de op de molen werkzame doelgroep.

De arbeidsvoorwaarden zijn conform de CAO-Gehandicaptenzorg.

Uw schriftelijke reactie kunt u sturen, binnen twee weken na verschijning van dit blad, naar Fermento: Klara Volwerk, coördinator. Laat 123, 1811 ED Alkmaar. Voor informatie: www.fermento.nl of Klara Volwerk 072-5275050 of 06-46276144.

Nieuwe naam Monumentenzorg

Met ingang van 24 juni 2009 heeft de Rijksdienst voor de Monumentenzorg opnieuw een nieuwe naam gekregen. De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) is vereenvoudigd tot Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De bibliotheek locatie is gevestigd in Amersfoort, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort.

Oliemolen "De Passiebloem" in Zwolle

Naast de normale openstellingen voor het publiek Twee molenaars van "de Passiebloem, Ben en Rob, zijn de woensdag na de 3de zaterdag aan het werk in de molen van 10.00 – 16.00 uur.

Er is dan gelegenheid voor leerling molenaars om mee te werken. Op deze woensdagen is er plaats voor 2 personen, die al redelijk overweg kunnen met een molen, maar graag van dichtbij willen meemaken hoe een oliemolen in volle productie werkt.

Bel of mail even wanneer je wilt komen, 038-4547348, rjvdeleeuw@home.nl

Geslaagden

Korenmolenaar 2008

Geslaagden Cursus Korenmolenaar 2008

A.N.M. Hendriks	Etten-Leur	op "De Lelie"
V. Kraan	Wijk bij Duurstede	op "Rijn en Lek"
C. Pfeifer	Weesp	op "De Vriendschap"
D. Pruys	Nistelrode	op "Windlust"
E. van Schaijk	Geldermalsen	op "De Bouwing"
J. Sinnema	Makkinga	op "De Weijert"
H. Suyling	Makkinga	op "De Weijert"

Vincent Kraan is inmiddels aangesteld op de nieuwe molen in Koedijk "De Gouden Engel".

Uitgaven van het gilde van vrijwillige molenaars

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus – op enkele hoofdstukken na gereed. Alle overige lesstof wordt in de loop van de tijd nieuw vervaardigd en uitgegeven en zal in de loop van de tijd worden toegezonden. De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen bij de contributie). De prijs bedraagt € 42,50.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XVI – Waarom draaien molens linksom? Waarom helt de bovenas? De tonmolen. Prijs: € 7,50 (incl. porto).

Informatie XIX – Molenaarservaringen J.B. Kaal. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).

Informatie XXII – Bovenassen. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).

Mappen voor de basiscursus
Prijs: € 11,00 (incl. porto).

HACCP-Rapport Hygiëncode

Te bestellen via Gilde verzendingen.

Inclusief porto € 30,00.

Exclusief porto € 25,50.

GRATIS UITGAVEN

- Informatiefolders
- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Voorbeeld voor een Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder betreffende Gildeverzekeringen

BESTELLEN BIJ HET GILDE

H.P.A. (Hub) van Erve

Hoevense Kanaaldijk 9

5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100, of

verzendingen@vrijwilligmolenaars.nl

Wetenswaardige literatuur

Onderstaande literatuur is te bestellen op de erbij vermelde adressen. Vergeet niet daarbij uw naam- en adresgegevens te vermelden.

Molens. De nieuwe Stockhuyzen.

Waanders 2007, 240 blz, Prijs € 22,50.

Herziene editie. Weidemolen, torenmolen, monniksmolen, wipstellingmolen: geen molen-type of F. Stockhuyzen (1890-1976) traceerde de geschiedenis, techniek, functie, locatie etc. Een standaardwerk.

Opleiding Watermolenaar (Poldermolens)

Door: Ing. J. den Besten.

Te bestellen door overmaking van € 23,00 (incl. porto) op girorekening 139754 t.n.v. J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Over molens der fam. Honig

Door: P. Boorsma. Prijs € 10,00 (incl. porto).

Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Lesbrieven Basisonderwijs

Lesbrief Poldermolen compl. Prijs € 7,50.

Lesbrief Korenmolen compl. Prijs € 7,50.

Lesbrief Watermolen compl. Prijs € 7,50.

Deze lesbrieven zijn bedoeld voor leerlingen van de hoogste klassen van het basisonderwijs of de laagste klassen van het voortgezet onderwijs. De lesbrieven omvatten de lesbrief

zelf voor de leerlingen, een docentenhandleiding en een werkblad.

Pellen van gerst tot gort

Lesbrief voor molenaars.

Uitgave van Stichting Groninger Molens,

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen.

Prijs € 6,00 (excl. porto).

Werking van de pelmolen

Door: P.H. Havik.

Facsimile handschrift € 15,00 (incl. porto).

CD-rom met transcriptie handschrift en lijst met Zaanse en Groningse termen,

€ 5,50 (incl. porto). Boekje + CD-rom

€ 20,00 (incl. porto). Te bestellen bij het

Gilde (zie boven).

Zingende Stenen

Door: D.J. Abelskamp. Prijs: € 21,00 (incl. porto).

Dit boek is te bestellen door overmaking op Raborekening 13.53.85.210 van

G.W.M. Barendse, penningmeester van de

Cursuscommissie, te Poeldijk.

Wiekssystemen voor polder- en industrie-

molens Door: G. Pouw. Te bestellen door overmaking van € 11,50 (incl. porto) op rek. nr. 55.44.45.050 t.n.v. G. Pouw, Naarden o.v.v. uw eigen naam en adresgegevens!

MEESTERMOLENAAR

Nog steeds aan de vang

Honderd jaar molenaar. Zo laat zich het leven van Piet Luteijn karakteriseren. Hij is als derde generatie molenaar geboren op de molen zoals dat heet. En tot de dag van vandaag molenaar gebleven. Hij woont samen met zijn zoon nog steeds in het huis waar hij geboren is, vlak bij de plek waar tot in 1959 de houten achtkant in Sasput stond. Aan de telefoon meldt hij zich nog steeds met "met de meulenaar" zo bleek uit de uitzending van Netwerk.

Je ziet hem met de auto boodschappen doen in zijn automobieltje. Hij doet de tuin, de was, kookt (anders heb ik niks te doen). Toen hij 98 was en zijn zoon vier weken op reis ging loogde hij in een bejaardenhuis. Bij terugkomst de vraag of het gezellig was geweest? "Ja, ja". Of hij niet wilde blijven? "Nou nee. Bij al die oude mensen?". Het einde van WO II overleefde hij in de schuilkelder. "De molen heeft het met de dood moeten bekopen". Hij stond in het schootsveld ervoor en sneuvelde.

Hoe hij zo oud is geworden was de vraag. "O de medische wetenschap. Ik lees met een vergrootglas, ik heb een kateter, een pacemaker en hoorapparaat. Alleen nog een nieuw haar stukje. Dan ben ik weer compleet!"

Piet moet elke dag aan de wind. Een dag zonder molen is niet goed denkbaar. Hij klimt de trappen naar de stelling op en neer voor het lichten van de vang. En ook het dagelijkse borreltje hoort erbij weet de medemolenaar hem te ontlokken. Als hij de vang heeft gelicht en de wiken draaien zegt hij: "Mooi geruis hè?"

Huub van Est

Foto's: Ton Koops

©2009

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Honderd jaar molenaar

